

FREDAG 15 APRIL 2016 ● SVERIGES STÖRSTA MORGONTIDNING ● GRUNDAD 1864

Filmfredag

DEN
BLÅ
FILMEN

Återträffar

Nonstop entertainment storsatsar på biovisningar av äldre mästerverk. Först ut är Kieslowskis "Trikolorentrilogi" - som också visas på årets Cannesfestival. Sidan 12

Intervju.
Elvis barnbarn
om sin vågade
roll.

Recensioner.
Michael Moore
och "Djungel-
boken".

Festivalnytt.
Starkt
startfält
i Cannes.

PRO AIR

Rek. c:a pris: 10.995,-

NISHIKI

HANDBYGGD I GÖTEBORG

Hitta din närmsta återförsäljare på nishiki.se

Filmfredag

Ny satsning på filmklassiker.

Tidlösa filmer får nytt liv i biosalongen

Gamla filmklassiker blir som nya på bio. I sommar startar Nonstop entertainment en långsiktig satsning på ikoniska filmskapare. Först ut är Charlie Chaplin, Krzysztof Kieslowski, Sally Potter och Rainer Werner Fassbinder.

Nicholas Wennö, text
Fredrik Funck, foto

● I slutet av juli återuppstår den 400-åriga Orlando – Tilda Swintons androgyna rödhätta – på några utvalda svenska biodukar. Tillsammans med Fassbinders homoerotiska matrosdrama "Querelle" är Sally Potters queerklassiker "Orlando" först ut i en stor nysatsning på filmklassiker på bio. Satsningen fortsätter i höst med nypremiär för Krzysztof Kieslowskis älskade "Trilogien"-trilogi från 90-talet som är döpt efter de franska slagorden – "frihet, jämlikhet, broderskap". Senare i höst blir det biopremiär för odödliga Chaplinklassiker.

Bakom projektet står det oberoende distributionsbolaget Nonstop entertainment som shoppat loss rättigheter till en snabbt växande samling klassiker. Tanken är att de mest högprofilerade ska få nypremiär på biograferna, medan andra går direkt till dvd eller vod. Bland regissörerna återfinns filmhistoriska släktnamn som Scola, Fellini, Malle, Bresson, Almodóvar och Haneke.

– Det har varit som att gå runt som ett barn i en godisbutik. Ibland får man hejda sig när man har en personlig favorit som är för dyr eller för smal. Till att börja med satsar vi på de ikoniska filmerna, säger Jakob Abrahamsson, nybliven vd och ägare till Nonstop entertainment som grundades 1998.

Under de senaste åren har bolaget distribuerat biofilmer som "Leviatan", "Jag är Ingrid", "Searching for Sugar Man", "The wrestler" och "Heart of a dog". Den nya satsningen på klassiker är ett långsiktigt komplement som ska råda bot på klassikertorkan som uppstått i spåren av dvd-marknadens kräftgång.

– Allt började med att vi insåg att digital distribution, ironiskt nog, har gjort det svårare att se filmklassiker än tidigare. De gamla 35-mm-kopior som distribuerades för bio är nu

helt oanvändbara. Visst, man kan se några enstaka klassiker på Netflix, men det finns inget Spotify för film. Samtidigt är dvd-marknaden i dalande, vilket gör att färre köper klassiker. Här såg vi en nisch att gå in i, säger Jakob Abrahamsson.

Candace Droguett, som är projektledare för "Nonstop timeless", har haft god hjälp av sin bakgrund på Atlantic film där hon jobbade med att ge ut filmklassiker på dvd.

– Atlantic köpte in en massa klassiker enbart för dvd och la mycket arbete på urval och olika serier. Den marknaden finns inte längre på samma sätt. Kieslowskis filmer har till exempel inte gått att få tag på någonstans, säger hon och fortsätter:

– Mycket handlar om att göra filmerna relevanta igen och sätta dem i en modern kontext, ge en så attraktiv upplevelse på bio som möjligt. För att locka publik kommer vi att marknadsföra vissa av filmerna på samma sätt som om de vore helt nya filmer, säger Candace Droguett.

I större filmländer som USA, Storbritannien och Frankrike finns en livligare marknad för klassiker. Förutom speciella repertoarbiografer som visar äldre filmer finns bolag som Criterion Collection, Eureka och Artificial Eye som håller liv i filmhistorien via dvd, blu-ray eller vod.

Också i Sverige tycks intresset för att se klassiker på bioduk öka. Under det senaste året har till exempel SF ordnat specialvisningar av ikoniska filmer som "Tillbaka till framtiden", "Blade runner", "Borta med vinden" och "Gudfadern".

– Det finns en efterfrågan bland en understimulerad del av publi-

Man kan krasst konstatera att digitaliseringen följer filmhistoriens kanonbibliotek. Då är det ofta döda, vita män som kommer först, tyvärr.

Jakob Abrahamsson

ken. Vi vill gärna försöka skapa ett nytt beteende – att publiken också ser äldre mästerverk på bio. Biografupplevelsen har ett stort värde i sig, säger Abrahamsson och tillägger:

– Framför allt handlar det om att klassiker hjälper oss att förstå vår historia, något som känns extremt viktigt just nu. Kieslowskis filmer går ju rakt in i den europeiska samtiden i allmänhet – och den polska i synnerhet, säger Jakob Abrahamsson och lyfter också fram Chaplins nazisatiriska "Diktatorn".

Filmerna delas in i tre olika nivåer. I "A-klassen" återfinns de riktigt stora filmerna som kommer att marknadsföras på liknande sätt som nya biofilmer. Mellanskiktet kommer att finnas tillgängliga som digitala biografcopior, men utan annonsering. Den tredje kategorin utgörs av filmer som kommer att gå direkt till dvd eller vod.

För att satsningen på biovisningar ska lyckas behövs åtminstone några tusen besökare per film. Förutom kostnader för rättigheterna ska filmerna översättas, få nya affischer och marknadsföras. Fördelen med digitaliseringen är att vilken biografägare som helst kan boka en biokopia när som helst. Det är en enorm skillnad mot när en handfull dyra 35-mm-kopior fraktades landet runt och dessutom sakta slets ned.

Det stora problemet är att digitaliseringen är en omständlig process som inte sker per automatik, vilket går ut över mångfalden.

– Man kan krasst konstatera att digitaliseringen följer filmhistoriens kanonbibliotek. Då är det ofta döda, vita män som kommer först. Det är trist, men vi letar, försäkrar Jakob Abrahamsson.

– Vi tänker på mångfald och representationen. Hittills är Sally Potter den enda kvinnliga filmskaparen som vi lyckats lägga vantarna på, men vi håller på att förhandla med tre till, säger Candace Droguett.

Alla nya filmaffischer får en enhetlig formdräkt som görs av samma ad, Mårten Kellerman, som gjorde omslagen för Atlantic.

– Det är viktigt att det fanns en röd tråd, något som håller ihop titlarna formmässigt. Det går inte att langa fram en gammal 70-talsposter på Chaplin som ser lite "corny" ut. I dag känns det lite trist med svartvita omslag så vi har gett dem djup och färg för att tilltala en modern publik. Affischen måste synas i mängden, säger Candace Droguett.

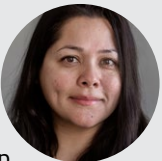
"Vi vill gärna försöka skapa ett nytt beteende – att publiken också ser äldre

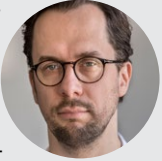
mästerverk på bio", säger Jakob Abrahamsson, här med Candace Droguett.

Filmklassiker på biograferna.

● **Filmbolaget Nonstop entertainment** satsar på filmklassiker under etiketten "Nonstop timeless". Många av filmerna som ingår i serien kommer att få nypremiär på biografer runt om i landet. Övriga kommer att finnas tillgängliga för festivaler, specialvisningar, filmklubbar, cinematek samt på voddjänster och köpvideo.

Candace Droguett

Jakob Abrahamsson

● **Bland de regissörer som hittills ingår i klassikersatsningen återfinns:** Pedro Almodóvar, Alejandro Amenábar, Robert Bresson, Charlie Chaplin, Federico Fellini, Stephen Frears, Jonathan Glazer, Peter Greenaway, Michael Haneke, Mark Herman, Werner Herzog, Takeshi Kitano, Mike Leigh, Louis Malle, Sam Peckinpah, Sally Potter, Paul Schrader, Ettore Scola, Gus Van Sant.

● **Satsningen smygstartar i sommar** med Sally Potters "Orlando" (1992) och Rainer Werner Fassbinders "Querelle", som får nypremiär den 22 juli i samband med Sthlm prideveckan.

● **Höstsäsongen inleds med nypremiär på Krzysztof Kieslowskis "Trikoloren"-trilogi från 1990-talet:** "Den blå filmen" (1993) har premiär den 26 augusti, "Den vita filmen" (1994) den 9 september och "Den röda filmen" (1994) den 11 november.

● **Under hösten visas också tre Charlie Chaplin-filmer:** "Moderna tider" (1936), premiär den 30 september. "Chaplins pojke" (1921), premiär den 28 oktober. "Diktatorn" (1940), premiär den 25 december.

Foton: All Access/insight

Helena Lindblad: Årgångsfilmer mognar bäst i biomörkret

den beroendeframkallande tv-serien "Billions" (HBO Nordic) får Damian Lewis skrupelfrie finanshaj frågan om han sett "Citizen Kane". "Nä, men jag har sett 'Rocky' sju gånger", svarar han och kisar självgott. Men den där avslöjande frågan biter sig uppenbarligen fast i antihjälten Bobby Axelrods mörka hjärta.

Snart har han fixat en filmkopia av Orson Welles odödliga mästerverk från 1941 och en maskinist till sin privata hemmabiograf. "Billions" har kanske inte riktigt koll på 35-mm-kopiornas dinosauriestatus, men det flimriga projektorljuset i scenen adderar onekligen en lyxig känsla av oinskränkta resurser.

Axelrods moraliskt uppluckrade livsstil är direkt skrämmande, men man kan definitivt avundas hans möjlighet att se en klassiker på stor duk när lusten faller på.

Cinamateket i all ära – oundgänglig kulturinstitution med högkvarter på Filmhuset och världens skönaste läderfåtöljer – men det är verkligen välkommet med fler aktörer som helgar både biupplevelsen OCH det filmiska kulturarvet. Även bortom Gärdet.

Nonstops satsning på äldre film – eller den elegantare omskrivningen "tidlös film" – är en bra vidareutveckling av SF Bio:s nya grepp att smygta in äldre film för engångsvisningar.

En hel del av Nonstops inköp har dessutom länge varit svåra att få tag på. Ta till exempel den imponerande listan av Louis Malles filmer som vid sidan av välkända älsklingar som "Lacombe, Lucien", "Min middag med André", "Hiss till galgen" och "Vi ses igen, barn" innehåller en rad sällan visade dokumentärer.

Det gäller förstås också en del Fellinifilmer som till exempel "Gänget" ("I vitelloni") och "Julietta och andarna" liksom Robert Bressons "Ficktjuven" ("Pickpocket").

Det ska bli fantastiskt att se om Fassbinders stilbildande gaydrama "Querelle" på stor duk igen. Inte bara för att den var så central för alla svartklädda, Gauloiseinrökta kulturvetare på 80-talet men också för att den är så genomkomponerad och snygg bildmässigt.

Sally Potters svindlande "Orlando", som gjorde samma jobb fast på 90-talet, hör enbart hemma på den stora duken.

Det finns en del titlar på Nonstops lista som inger fruktan. Håller verkligen Peter Greenaways "Dränkta i nummerordning" för det här? Jonathan Glazers "Sexy

Klassikerkramarer? Damian Lewis i "Billions". Foto: JoJo Whilden

Det går helt enkelt inte att underskatta upplevelsen av att se en film exakt på det sättet som upphovsmannen avsåg att den skulle möta publiken.

beast", med Ben Kingsley, minns jag som rent ut sagt usel.

Däremot kan jag garantera en storslagen biupplevelse för alla som får chans återse Gus Van Sants chef d'œuvre "Elephant" som vann Guldpalmen i Cannes 2003.

Att visa den här typen av film på bio är mer än en finkulturell gest. Det är ett klagörande. Det går helt enkelt inte att underskatta upplevelsen av att se en film exakt på det sättet som upphovsmakaren avsåg att den skulle möta publiken: på stor duk, i en mörk salong, med bra ljud (lika viktigt som bilden!) – tillsammans med andra som hisnar, gråter, suckar, blundar och skrattar.

Jag ligger allt som oftast med min Ipad i sängen och tittar på delar av filmer, ibland till och med i mobilen på bussen. Men det är värt att påminna sig om att film INTE är gjord för det formatet. Inte alls. Varken gamla eller nya filmer.

Ett tecken i den digitala tiden är att allt fler samtida regissörer börjar fixera sig vid extravagant biografteknik som till exempel Quentin Tarantino som återuppväckte det gamla 70-mm-formatet i vintras med "The hateful eight".

Fråga för övrigt vilken film-skapare som helst på gatan vilken utstyrsel han föredrar för sin baby, luftig haute couture eller ett plagg som krympt i den digitala tvätten?

Helena Lindblad
helena.lindblad@dn.se